

Δύναται ο Χριστιανισμός να εκσυγχρονιστεί;

Ορθοδοξία / Θεολογία

Παντελεήμων Τομάζος, Θεολόγος υπ. ΜΔΕ Δογματικής Θεολογίας

Διάφοροι δυτικοί θεολόγοι, φιλόσοφοι και θρησκευολόγοι κάνουν λόγο για την επιτακτική ανάγκη κοινωνικοποίησης της θρησκείας. «Ήγγικεν η ώρα για την πολυπόθητη επικαιροποίηση του δόγματος. Δεν είναι δυνατόν η θεολογική επιστήμη να μένει στάσιμη, σε αντίθεση με τις λοιπές ανθρωπιστικές, θετικές, φυσικές και πνευματικές επιστήμες. Πλέον η θεολογία οφείλει να προσαρμόζεται με την κοινωνία, ώστε να εξυπηρετεί τις ανάγκες της». Αυτές οι απόψεις διαδίδονται σε διάφορους θεολογικούς κύκλους, προκαλώντας σοβαρές συγχύσεις, παραθεωρήσεις και αλλοιώσεις στη θεολογική σκέψη. Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ως απάντηση σε αυτές τις θέσεις, πως κάθε σώμα και κάθε ιστορικός οργανισμός προσαρμόζεται αυτόματα στο κοινωνικό του περιβάλλον [1].

Είναι αδύνατον να κάνουμε λόγο για ανάγκη εύρεσης τρόπων προσαρμογής και εκσυγχρονισμού ενός ζωντανού σώματος. Οποιαδήποτε φαινομενική και εξωτερική προσπάθεια θεολογικής επικαιροποίησης, προσαρμογής και ανανέωσης οδηγεί αναπόφευκτα στην αλλοίωση και διάβρωση της θεολογίας, ως τρόπου σκέψεως και

ζωής. Έτσι η δογματική διδασκαλία της εκκλησίας, παρότι αφομοίωσε ρωμαλαία την φιλοσοφική ορολογία της κάθε εποχής, ως τον τρόπο έκφρασης του εκκλησιαστικού τρόπου ζωής, παρέμεινε πάντοτε αρχέγονη, παλαιά και παραδοσιακή [2].

Η παράδοση δεν γίνεται να εκσυγχρονιστεί από έξωθεν, διότι δεν είναι ένας συντηρητικός και μονολιθικός τρόπος ζωής. Η παράδοση είναι η ίδια η αλήθεια και επομένως δεν είναι δυνατόν να εξελιχθεί, καθώς η παράδοση είναι ο ίδιος ο Χριστός, παρατεινόμενος εις τους αιώνας των αιώνων. Λόγω του γεγονότος ότι ο Χριστός ως ο Υιός και Λόγος του Θεού, είναι ζωντανός και κινητικός, ουδέποτε δύναται να μείνει στάσιμος και ακίνητος ο άνθρωπος ο οποίος παραμένει πιστός και σταθερός στην παράδοση. Η αλήθεια εξελίσσει τον άνθρωπο, ενώ η ίδια δεν εξελίσσεται [3]. Αυτό σημαίνει πως όποιος μετέχει των ακτίστων ενεργειών της θεότητας του Λόγου, μετέχει και στα φυσικά ιδιώματα της θεότητας του. Επομένως, ο παραδοσιακός θεολόγος δεν μπορεί να είναι στάσιμος και βεβαίως δεν δύναται και ούτε χρειάζεται να εκσυγχρονήσει τον τρόπο ζωής της εκκλησίας, διότι ο τρόπος ζωής, εκσυγχρονίζεται από μόνος του.

Όταν γράφεται ότι ο εκκλησιαστικός τρόπος ζωής εκσυγχρονίζεται από μόνος του εννοείται το γεγονός ότι ο μέτοχος και ο κοινωνός της μίας αληθείας – παράδοσης, γνωρίζει πως να μεταπλάθει σε κάθε εποχή το γλωσσικό περίβλημα της ζώσας παράδοσης, με σκοπό να την παραστήσει στον περίγυρό του. Γνωρίζει την ουσία και το νόημα της χριστιανικής διδασκαλίας και δεν περιορίζεται μόνο

στους τύπους. Για αρκετούς όμως σύγχρονους θεολόγους η παράδοση βασίζεται στο παλαιό και πάνω στο παλαιό οικοδομείται το νέο, δηλαδή η παράδοση είναι απότοκο και προϊόν ανανέωσης και διαλεκτικής με τον κόσμο. Αυτή η άποψη, η οποία είναι και η επικρατέστερη, υποστηρίζει πώς η παράδοση δεν είναι, όπως προαναφέρθηκε, η ίδια η αλήθεια αλλά είναι το γλωσσικό περίβλημα και ο τρόπος έκφρασης της αληθείας. Αυτή η οικοδόμηση του νέου, έχοντας ως βάση το παλαιό λέγεται πολιτισμός και συναντάται σε όλα τα ηθικά, ανθρωπιστικά και επιστημονικά συστήματα. Όμως ο χριστιανισμός δεν είναι πολιτισμός, με την έννοια ότι δεν υπάρχει προσθήκη του νέου στο παλαιό, αλλά ταυτόχρονα το παλαιό είναι νέο και το νέο είναι συνάμα και παλαιό, λόγω της διαχρονικότητας της παράδοσης. Ο χριστιανισμός παράγει πολιτισμό (τέχνες, μνημεία, κείμενα), χωρίς ο ίδιος να είναι ή να γίνεται πολιτισμός.

Παραπομπές:

- 1. Ν. Ματσούκας, *Ιστορία της φιλοσοφίας, Αρχαίας Ελληνικής - Βυζαντινής - Δυτικοευρωπαϊκής με σύντομη εισαγωγή στη φιλοσοφία*, {Φιλοσοφική και Θεολογική βιβλιοθήκη - 47}, εκδόσεις Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2010, σελ. 374.**
- 2. Ν. Ματσούκας, *Ορθοδοξία και αίρεση στους εκκλησιαστικούς συγγραφείς του Δ', Ε', ΣΤ' αιώνα*, {Φιλοσοφική και Θεολογική βιβλιοθήκη - 23}, εκδόσεις Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1992, σελ. 99.**
- 3. Μ.Κολοβοπούλου, *Η Παράδοση της Εκκλησίας στις Οικουμενικές Συνόδους, Συμβολή στην Ιστοριοδογματική διερεύνηση της περι παραδόσεως διδασκαλίας της Ορθοδόξου Εκκλησίας, Τόμος Α'*, εκδόσεις Έννοια, Άθηνα 2019, σελ. 57 - 58.**

<http://bit.ly/2MtNg6f>